

„Može se reći da je čovjek od postanka do danas, premostio distancu prema Mjesecu, ali mu još uvijek ne uspijeva premostiti distancu prema svom bližnjem." Josef Rattner **I.Uvod** Ka da univerzitet posmatramo kroz istoriju njegovog razvoja onda sa sigurnošću možemo reći da je to evropska institucija. Univerzitet kao institucija je nastao u srednjovjekovnoj Evropi kao zajednica nastavnika i istraživača.

Svjedoci smo da se poslednjih godina dešavaju velike promjene na političkom, ekonomskom, tehnološkom, kulturnom i drugim poljima svih evropskih zemalja. Svake godine sve više evropskih zemalja se ujedinjuje i čini uniju kojoj je osnovni cilj što jača i stabilnija zajednica svih evropskih zemalja kako bi cijela Evropa kao jedna cjelina na svim poljima mogla da parira trenutno vodećim svjetskim silama.

Promjene koje se dešavaju od velikog su značaja i na nivou visokog obrazovanja. Da bi se i na tom polju ujedinile, evropske zemlje, su prvenstveno morale da odrede trenutno stanje u kojem se nalaze. Neophodno je bilo uvesti određene reforme u tradicionalni pristup obrazovanju, koji je karakterisao evropski sistem obrazovanja prošlog vijeka, kako bi se uhvatio korak s vremenom u kojem živimo.

Poslednjih godina prošlog vijeka na sastanku vijeća ministara visokog obrazovanja u Bolonji donešena je Bolonjska deklaracija. Osnovni cilj ove deklaracije je da ujedini obrazovni sistem Evrope u jedinstvenu cjelinu kako bi studentima, akademskom i administrativnom osoblju omogućio što lakšu transparentnost, mobilnost i zaposlenje na području cijele Evrope.

U ovom diplomskom radu biće riječi prvenstveno o komunikaciji i procesu razmjene informacija koji su predviđeni odredbama Bolonjske deklaracije, njihovoj praktičnoj primjeni i realizaciji na univerzitetima Republike Srpske.

Kao što je poznato dobra komunikacija je osnov za sve međuljudske odnose i nesumnjivo je od velikog značaja i na našim visokoobrazovnim ustanovama. Svaki pojedinac ima potrebu da komunicira i ne postoji nijedan segment društvenog života, nema tog polja ljudskog postojanja u kojoj je komunikacija nebitna. To je osnovni način našeg uticaja na okruženje, bez obzira da li je u pitanju privatna ili poslovna sfera, i osnovni metod na osnovu kojeg formiramo utisak o sebi, ustanovi u kojoj radimo ili se obrazujemo.

Kroz primjere iz okruženja istraživaće se o tome kako pojedini univerziteti u Republici Srpskoj uspijevaju da implementiraju Bolonjski proces i u kojoj fazi sprovođenja je trenutno.

Koji su to modeli komunikacije koje diktira Bolonja i kako su oni zaista sprovedeni u praksi naših univerziteta? Da li je naše visoko školstvo spremno u potpunosti prihvatiti savremene tendencije razvoja visokog obrazovanja i na koji način zadržati ono što je dobro u našem tradicionalnom pristupu visokom obrazovanju?

Cilj ovog diplomskog/specijalističkog rada je analiza modela komunikacija ponuđene Bolonjskom deklaracijom kao i njihova realizacija i adaptacija na univerzitetima Republike Srpske. U nastojanju da realizujemo osnovni cilj ovog diplomskog/specijalističkog rada treba da riješimo nekoliko zadataka:

- analiza Bolonjske deklaracije sa tačke gledišta vrsta i vidova komunikacije
- analiza statuta dva univerziteta u Republici Srpskoj
- uporedna analiza navedenih statuta
- usklađenost Bolonjske deklaracije i statuta univerziteta Republike Srpske
- uočavanje razlika između komunikacijskih modela Bolonjske deklaracije. Materijal istraživanja diplomskog/specijalističkog rada je:
- Tempus projekat - Education and Culture
- Statuti univerziteta
- Studijski programi

Prema postojećim ciljevima i materijalu izabrane su sljedeće metode istraživanja:

- deskriptivna
- komparativna
- induktivna
- deduktivna
- metoda sinteze

Osim toga treba naglasiti da se, istraživanje sa gore navedenih aspekata, prema našim saznanjima, u Republici Srpskoj vrše po prvi put. Praktična primjena rada je relevantna i izuzetno važna u procesu edukacije, što nesumnjivo pomaže studentima da postignu bolje rezultate, profesorima da ostvare bolju komunikaciju sa studentima, da motivišu studente da učestvuju u nastavnom procesu

## **II. Komunikacija na univerzitetu Republike Srpske u svjetlu Bolonjske deklaracije 2.1.**

### ***Osnovni principi Bolonjske deklaracije***

Kao što je već napomenuto, sama Bolonjska deklaracija zasnovana je na određenim principima koji imaju za cilj da ujedine visoko školstvo Evrope i na taj način se olakšaju mobilnost studenta i profesora na evropskom tržištu znanja. Kao glavni cilj ka ostvarenju jedinstvenog visokoškolskog obrazovanja Evrope zamišljena je mobilnost građana i sposobnost zapošljavanja na cijelom kontinentu od čega će zavisiati razvoj kontinenta. Ova deklaracija naglašava da je od velike važnosti da se nacionalni sistemi visokog obrazovanja ujednače kako bi skupa činili jedan cjelovit sistem.

Glavnu ulogu u ovom procesu imaju evropske institucije visokog obrazovanja tj. univerziteti. Oni treba da djeluju nezavisno, u skladu sa svojim potrebama, ali istovremeno i usaglašeno sa principima koji teže ostvarenju cilja Bolonjske deklaracije.

Prije nego krenemo sa istraživanjem modela komunikacije neophodno je pobliže objasniti odredbe koje je utvrdila Bolonjska deklaracija i koja je njena osnovna uloga u unaprjeđenju kvaliteta visokog obrazovanja Evrope.

Dakle, Bolonjska deklaracija je zajednička deklaracija potpisana u Bolonji 19. juna 1999. godine

od strane nekoliko evropskih ministara obrazovanja, a odnosi se na reformu sistema visokog obrazovanja u Evropi, uključujući i Bosnu i Hercegovinu.<sup>1</sup> Deklaraciju je tada potpisalo 29 zemalja (Austrija, Belgija, Bugarska, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Italija, Letonija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka Republika, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Velika Britanija.). Bosna i Hercegovina je bolonjskom procesu pristupila 18. septembra 2003. godine. Danas broj zemalja potpisnica iznosi 40. Potpisivanjem Bolonjske deklaracije počeo je Bolonjski proces koji ima za cilj kreiranje jedinstvenog evropskog sistema visokog obrazovanja do 2010. godine.

Bolonjski proces donosi niz promjena u visokom obrazovanju evropskih zemalja s ciljem poboljšanja kvaliteta studija i razvijanja evropskih vrijednosti i evropske saradnje.

**2.1.1. Najvažnije reforme u okviru Bolonjskog procesa** Implementacija Bolonjskog procesa u tradicionalni pristup nastavi podrazumijeva niz reformi visokog obrazovanja. U daljem tekstu navešćemo osnovne principe Bolonjske deklaracije:

- Uvođenje bodovnog sistema - Evropskog Sistema Prenosa Bodova - ESPB ili na engleskom European Credit Transfer System- ECTS

Uvođenje ECTS prije svega, ima za cilj izgradnju jedinstvenog prostora evropskog obrazovanja i njegovu transparentnost u odnosu na druge obrazovne sisteme i tržišta rada. Bodovi su neka vrsta zajedničke „valute“ predviđene bolonjskom deklaracijom koja se zasniva na radu studenta koji se na kraju verifikuju ispitom. S obzirom da se u ovom radu, prije svega, bavimo istraživanjem komunikacije u procesu sprovođenja bolonjskog procesa u našoj zemlji, interesantno je napomenuti odakle riječ kredit u visokom obrazovanju s obzirom da u našoj zemlji često dolazi do zabune kada upotrijebimo termin „kredit“. Izraz „kredit“ dolazi od latinske riječi *credo* a znači vjerujem, odnosno imam povjerenje u nekoga. U našem jeziku se ovaj izraz vezuje za uzimanje novčane pozajmice od banke, jer oni koji daju novac na zajam daju do znanja da imaju povjerenja da će oni koji su posudili novac u određenom vremenskom periodu i pod određenim uslovima i da ga vrate. U akademskoj terminologiji, kredit je bila vrsta pozajmice koju je nekada država osiguravala studentima slabijeg materijalnog stanja uz obavezu da će se „studentski kredit“ po završetku studija i zapošljavanju vratiti državi. Najboljim studentima se kredit obično „oprštao“, odnosno nisu ga morali vraćati

U XIX. vijeku se u Velikoj Britaniji i SAD-u svaki položeni ispit obilježavao sa „passed with credit“ i na taj način se studentu odavalo priznanje za položeni ispit. Vremenom je ovakvo obilježavanje preraslo u svakodnevnu praksu. U našem jeziku izrazu „kredit“ je najbliža riječ „bod“ ili „poen“. Najprihvatljiviji je izraz „studentski bod“ ali većinom se koristi samo „bod“ ili „kredit“ što, nerijetko, i dovodi do nerazumijevanja.

Evropski sistem prenosa bodova (ESPB) ili na engleskom European Credit Transfer System (ECTS), predstavlja jedinstven sistem vrijednovanja uloženog rada studenta u učenje određene

materije predviđene studijskim programom. Osnovne karakteristike ESPB ili ECTS sistema:

- ukupno opterećenje studenta sastoji se od prisustvovanja studenta predavanjima i vježbama, konsultacijama, izvođenje priprema za nastavu, pisanje seminarskih radova, projekata itd.
- Bolonjom je uvedena mjera da 60 ECTS bodova predstavlja optimalnu mjeru opterećenja prosječnog studenta u jednoj akademskoj godini, odnosno 30 bodova u jednom semestru
- jedan ECTS bod odgovara 25-30 sati rada studenta
- student u prosjeku radi 40 sati nedeljno
- bodovi se dodjeljuju svakoj nastavnoj jedinici studijskog programa (predmetu, modulu, seminarskom radu, diplomskom rad, disertacija itd.)
- studentu se bodovi za pojedini ispit dodjeljuju tek nakon što je taj ispit položio
- bodovi nisu ocjene, niti ih zamjenjuju.

ESPB (ECTS) daje mogućnost studenatima da na području Evrope prenose i akumuliraju bodove stečene na različitim institucijama. Takođe, olakšava priznavanje diploma među zemljama Evrope. Studentski bodovi se priznaju samo ukoliko se potvrdi kvalitet programa institucije koja ih dodjeljuje. Ova sistem omogućava sakupljanje studentskih bodova tokom studija, sve dok se ne stekne dovoljan broj za određeno zvanje. Broj studentskih bodova je predviđen studijskim programom koji je student upisao. U našem visokoškolskom sistemu akademska godina traje od 1. oktobra do 30. septembra naredne godine i sastoji se iz dva semestra, koji nose po 30 ECTS bodova.

Broj predmeta koje student sluša u jednom semestru varira i zavisi od studijskih programa i fakulteta. Pojedini predmeti nose različit broj ECTS bodova u zavisnosti od obaveza koje student treba da ispuni da bi ih položio. ECTS bodovi predmeta se određuju u zavisnosti od vremena koje potroši da bi ispunio sve svoje ispitne obaveze. Manji broj ECTS bodova znači da je neki predmet zahtijeva manje vremena za savladavanje. U šematskom prikazu I. dat je primjer dodjele ECTS bodova pojedinim predmetima u jednom semestru. Bodovi se dodjeljuju pojedinom predmetu nakon detaljne analize ukupnog vremena potrebnog za uspešno savladavanje gradiva i polaganje ispita.